

Pravi vstop nas je privedel preko poličke do vznožja kaminov. Pleča je bila čudovita, občutek v skali še lepši. Ko ne gre več nikamor naprej, ko ugotoviš, »da si premajhen« in da ni več izhoda navzgor, je najbolje pomisliti: »Greš raje dol, moj dragi?« – in že si čez nerodno mesto.

Nenadoma se je stena pred osuplo trojico zaprla. Skrila je svojo skrivnost, skrila možnost prehoda. In vendar je možnost – toda ura je že dve. Z neizkušencem, kot sem jaz – ženska, se ne izplača tvegati (taki so pač alpinisti!). Zatorej – umik! Pot po kamnih nam je že znana, vendar težja. V srcu je razočaranje, razposajenost je minila – zalezli smo se vdrugič in časa ni več. Smeri ne poznamo in izkušeni še nimamo dovolj. Vaja pa je dobra. V kosti ti nažene spoštovanje pred steno. Naj bo smer še tako lahka, vedno z nekom, ki jo pozna! Na zadnji polički je varovanje pri prečenju skorajda simbolično. Kaj zdaj? Jaz si ne upam preko, pa čeprav sem oborožena s simboliko – naj gre Srečo! Tisto čaranje s varovanjem od zgoraj je bilo videti nevarno. Z vsakim Srečotovim previdnim gibom mi je rasel strah v kosteh. Izginila je samozavest, edino vprašanje, ki me je mučilo, je bilo: »Kako priti dol stoprocentno varno?« Ti procenti so bili krivi za dolgotrajno razglabljanje o mojem spustu. Motali so se po Srečotovi (spodaj) in Macovi (zgoraj) glavi, jaz pa sem zrla na mogočno skalovje, ki me je obdajalo in pretilo – »ni stotih procentov, samo tveganje in preudarnost sta propustnici za tvoj sestop«. In to je moji glavi (na sredji), pregnalo vse sanje o procentih. Koliko ljudi je že srečno prišlo dol, pa ti ne bi? Saj nisi tako zanič. Tveganje? Preudarnost? Ne, trma in malodušje sta spremljali mojo odločitev. Mac me je varoval od zgoraj in skala je pod mojimi rokami izgubljala svojo nadnaravno moč. In glej – na najtežjem mestu se je obup spremenil v navdušenje in veselje do plezanja. V petih minutah je bila odisejada pri kraju. Z žalostjo v srcu sem se poslovila od strmin, ki so mi prinesle samopozabe poln dan. Zaupanje v lastno moč je splahnelo in strah pred steno ni čisto izginil. Opravičila za to ni, za to čakam, kdaj se bom spet spoprijela s steno, da ji enkrat za vselej iztrgam skrivnost – kako priti na vrh...

SPOMINI NA BOGOMILA BRINŠKA

PAVEL KUNAVER

ani je minilo 64 let, odkar je vstopil v moje življenje Bogomil Brinšek – in izginil kakor meteor. In kakor ta nebesni žareči pojav je zapustil v meni neizbrisen spomin. L. 1910 je takratno Slovensko planinsko društvo priredilo razstavo planinskih slik, predvsem fotografij. Naša družba – moj nepozabni brat Jože, bratranec Ivan Tavčar, Ivan Kovač, Ivan Michler in Albin Hrovatin se kar nismo mogli odtrgati od lepih fotografij naših gora. Presenetili so nas predvsem motivi, nepoznani motivi skritih, samotnih stranskih dolin, vrhov, viharin ipd. Prijazen, nasmejan, tipičen Kraševac Bogomil Brinšek, avtor teh slik, se nam je predstavil, pojasnjeval motive in užgal z opisom samotne gorske pokrajine.

Pridobil je naša srca, priznali smo ga za vodnika. Jože in Ivan Tavčar sta postala njegova odlična učenca v fotografiji, mi pa smo mu zvesto sledili. Njegova soba je postala naše zbirališče. Sila preprosta je bila. Vojaška postelja, skromna omara, stol, velik umivalnik in peč, to je bilo vse. Nas pa je zanimal le njegov »umivalnik«, saj njegova soba je bila predvsem temnica, v umivalniku pa so imele prednost fotografske potrebščine, povečevalnik in vse drugo. V temi zbrani okoli vedno šega-vega tovariša smo strmeli v skledo z razvijalcem, kjer so se prikazovale slike gora, in vstajali so spomini na skupaj preživete dni tam gor, predvsem v Kamniških planinah in v podzemeljskih jamah. Povsod je vladala še samota – saj je pred I. vojno veljalo, da se »sezona« prične z začetkom poletja, in z njim tudi konča.

Tega pa Brinšek ni priznaval – in mi tudi ne. Gore so bile v vsakem času lepe in vabljive – le vrata koč so bila zaprta; pastirske in drvarske kočice so bile naša prenočišča in pribežališča v mrazu in slabem vremenu. Brinšek pa je bil znan med drvarji, lovci in pastirji – in kočice so mu bile odprte. Ravnali smo se po starih navadah in spoštovali smo tujo imovino. Kdo pa bi se tudi ubranil prirojeni prijaznosti, šegavosti, nasmešku in preprostosti Brinška, »gospoda v žametni obleki«, kakor so ga imenovali ljudje, ki so poznali moža v ponošeni gorski obleki, s težkim nahrbt-

Prof. Pavel Kunaver govori o B. Brinšku ob otvoritvi spominske razstave 23. XII. 1974 v Ilirski Bistrici, rosnem kraju B. Brinška

nikom, velikim fotografskim stojalom za fotoaparatus 10 × 15 cm in baterijo 9 do 12 kaset za plošče – in z večnim nasmeškom?

Tak nas je vodil. Poznal je vse stranske kote že itak samotnih gora. Večkrat nas je vodil po Repovem Kotu ali po Beli v Zeleniške špice. Pokazal nam je iz Kurje doline pot skozi naravni predor Kovaško luknjo na Kompotelo, v Kalce, po jarkih na Skuto – in kaj še vse! Ko smo nekoč po zahodni steni Planjave plezali proti grebenu, se je Brinšek oglasil globoko pod nami – in kmalu stal poleg nas nad severno steno Planjave – kot prvi je takrat preplezal sedaj po njem imenovani »Brinškov kamin« po sredi zahodne stene v višave.

Takrat še niso bile sobote proste. Vlaki so nas puščali še daleč od gora, in peš je bilo treba vso noč do njih, da smo ob sončnem vzhodu bili pri gozdni meji. Od večera do večera smo bili tudi do 18 ur na nogah. In če smo bili že utrujeni, je Brinšek vzel iz žepa orglice – ustno harmoniko, da smo ob pesmi pozabili na žuljave noge in trde ceste. Ob taki priložnosti je l. 1911 Brinšek navdušeno vzkliknil: »Pa smo le kakor iz drena!« Tako se je naše družbice prijelo ime »drenovci«.

Jeseni so nas gore vabile s svojo barvitostjo in tistim mirom pred prihodom zime. Zima pa nas je očarala s svojo bleščečo lepoto in s povečanimi zahtevami. Drenovci smo posebno pogosto hodili na takrat še nepoznano zimsko Veliko planino in na Krvavec. Prišli smo v trdi zimi na Grintavec, Brano in Ojstrico. Poizkusili smo se s Triglavom in enkrat uspeli. Skoraj povsod je bil Brinšek zraven – če pa je manjkal, smo čutili, da manjka vodja, duša drenovcev.

Silno je bil močan. Po ozkih kaminih je zlahka gvozdil navzgor. Najmanjši oprimek mu je zadostoval, da se je potegnil navzgor. Na dveh, treh prstih, ne opiraje se na noge, sem ga videl vzdigniti se čez navpično skalo.

Neverjetno je bil vztrajen. Če je le malo kazalo, da se bodo megle razvlekle in se bo prikazal lep prizor, že nam je rekel: »Gospodje, kar naprej! Jaz bom počakal.« Odložil je nahrbtnik, pripravil fotoaparatus in zavil v nepremočljivo ponjavo ure in ure presedel na skali, na štoru, in pričakal sonce – ali pa se je brez uspeha, pa kljub temu dobre volje vrnil v dolino.

L. 1910 se je ustanovilo Društvo za raziskavanje jam – a brez mladine, sposobne za tako težko delo. Dr. Josip Cerk je postal tajnik, se takoj povezal z Brinškom, po njem

pa z nami, mladimi neučakanci. Če je bil dr. Cerk znanstveni vodja, smo videli v Brinšku našega tehničnega vodjo. Saj je bil Kraševac in je ves gorel za jame, za kraška brezna! Nam so odkazali še nedotaknjeno Dolenjsko – in ljudstvo je bilo treba šele pridobiti za pomoč, da bi nam pokazalo po gozdovih skrite vhode v globoko podzemlje. Toda pred 70–60 leti je tam še živel prepričanje, da so ta brezna vhodi v skrivališča, kjer biva vrag ali vsaj mož z rdečo čepico, pa da hudič tu in tam iz brezen prihaja delat točo in podobne nadloge.

Kaj je plašne ljudi bolj prepričalo o nedolžnosti brezen, kakor če se je Brinšek kot prvi spustil po lestvicah ali vitlju v globino, in se čez čas prismejal na svetli dan! V vseh večjih brezni – Marjanščici, Golešički, Krviški okroglici, Žigloviči, Jeršičevem breznu in še in še – nam je Brinšek s svojo žilavostjo, humorjem in nasveti pomagal v težavah in naporih – pa še odlične slike iz podzemlja je prinašal s seboj.

Mladina nas je začela posnemati – Brinšek ji je postal pojem vztrajnosti pozimi in poleti v gorah, idealen jamar.

Po balkanski vojni je moral za več mesecev v Hercegovino, ker je bil kot častnik dodeljen nekemu dalmatinskemu polku. Tudi tam je neutrudno prehodil in prefotografiral to gorato deželo in po povratku hvalil čudovito gostoljubnost in poštenost Hercegovcev.

Potem pa je prišlo čudno in nenadno slovo. Ob izbruhu prve svetovne vojne sem tekkel v Šiško, kjer je Brinšek stanoval, ker sem slutil, da bo vpoklican. Našel sem ga že na cesti. Hitel je kupit pištolo – zadnjikrat sva se videla in stisnila roke. Tedaj sem ga – razen ob smrti dr. Cerka – prvič videl smrtno resnega...

Vojna se je razbesnela – in že dobra dva meseca nato je prišla žalostna novica, da je Brinšek nekje na srbski fronti padel. Način smrti priča o njegovi dobrodušnosti: Zlezal je iz strelskega jarka, se usedel na kup prsti in si začel zvijati cigareto – verjetno je mislil, da v vojaka s cigareto v ustih nihče ne bo meril... Pa ga je ostrostrelec vzel na muho in krogla je predrila njegovo dobro srce. Ubila je dobrega človeka, smrtno pa je zadela tudi našo družbico, drenovce. Vojna nas je ponesla na vse strani, po njej pa se nismo več združili. Le Brinšek je vsakemu do danes ostal v čudovito lepem spominu, mnogim prvim skalašem pa vzor planinca.

ISKANJA V PLANINSKEM BRANJU ZA BRALNO ZNAČKO

META ROTOVNIK

z prispevkov za bralno značko poskušam razviti in zaključiti razmišljanje Metke Mlinarič, Draga Ortana in Vlaste Šebjanič. Kot osnova nam služijo dela – odlomki iz Avčinove knjige – Kjer tišina šepeta, Kugyjevi – Iz življenja gornika, Delo, glasba in gore in Svetinova Stena.

Vsi so odkrili človeka z vrednotami, ki jih občudujejo. Ta človek ni klasični junak nekega dejanja, je pa središče pisateljevih misli in prizadevanj.

1. Človekova svoboda.

Konfliktno situacijo v odnosu plezalec–stena–ženska, rešujejo različno. Metka Mlinarič opazi Jugov citat o smislu stene kot duhovne razsežnosti, ki daje tudi drugemu odnosu – do ženske globljo vsebino. Tu se uresničuje samo v okvirih etičnega alpinizma. Pri manj pazljivem branju (mlajši bralci) te rešitve ne dojamejo. Steno vidijo kot edino možno vrednoto v plezalčevem življenju. Uspeh v steni je gibalno njegovega življenja. Stena je nekaj oprijemljivega.

Človekova odločitev

Vse, kar nam nekaj pomeni, terja boj. Takoj, ko se odločimo za boj, nam je lažje. Tako je odločitev samo uvod v boj. To je tudi vir človekovega dozorevanja na duševni ravni. Za uresničevanje odločitve je potrebna energija. Ko odločitev upošteva telesno energijo, se možnost uspeha veča. Nikoli pa ni uspeh zagotovljen. V tej relativnosti se kaže človekova nemoč. Obenem pa ga to tveganje dela močnega.